

**Ўзбекистон маданий меросини сақлаш, ўрганиш ва оммалаштириш
бўйича Бутунжаҳон жамияти**

**Тўртинчи Халқаро Конгресси Қарори
“Ўзбекистон маданий мероси – янги Ренессанс
пойдевори”**

I. Ўзбекистон маданий меросини сақлаш, ўрганиш ва оммалаштириш

бўйича Бутунжаҳон жамияти ва “Ўзбекистон маданий мероси” лойиҳаси томонидан 2020 йил 15-16 декабрь кунлари Тошкентда ўтказилган, “Ўзбекистон маданий мероси – янги Ренессанс пойдевори” мавзусидаги тўртинчи Халқаро Конгресси, Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев томонидан Учинчи Ренессанс дея таъкидланган янги даврга ўтишнинг энг муҳим ҳаракатлантирувчи кучи саналган Ўзбекистоннинг бой маданий меросини ҳар томонлама ўрганилганининг эътироф этилиши билан яқунланди.

Конгресс, жаҳон илмий жамоатчилигининг Ўзбекистон халқлари тарихий ва маданий меросига бўлган жиддий қизиқишларини яна бир бор намоён қилди.

“Ўзбекистоннинг маданий мероси дунё тўпламларида” илмий-маърифий лойиҳасининг кейинги беш йилдаги муваффақиятли ва давомли фаолияти доирасида, юқори полиграфик даражада чоп этилган 35 та фундаментал китоб-альбом чоп этилиб, 30 дан ортиқ хужжатли фильмлар ишлаб чиқарилди, интернет сайтлар ва видео лекторийлар яратилди. Тошкент, Самарқанд, Бухоро, Термиз, Санкт-Петербург ва бошқа шаҳарларда халқаро конгресслар ва конференциялар ўтказилди. Лойиҳа доирасида бутун умрини Ўзбекистон тарихини ўрганишга бағишлаган япон тадқиқотчиси Като Кюдзонинг ҳаёти ва фаолиятига бағишланган кўргазма ташкил этилди.

II. Бугунги кунда Европа, Осиё ва Америкадаги музейларда тўпланган коллекциялар билан ҳамкорликни йўлга қўйган лойиҳанинг географияси кенгайиб бораётганини алоҳида таъкидлаш зарур деб ҳисоблаймиз.

Ҳозиргача Буюк Британия, Чехия, АҚШ, Ҳиндистон, Япония музейлари коллекцияларига бағишланган жилдлар нашрдан чиқарилди. Лойиҳа томонидан яқин келажакда Корея, Хитой, Бирлашган Араб Амирликлари, Туркия музейларидаги санъат асарлари ва кўлёзма ёдгорликларига бағишланган альбом ва фильмларни чиқариш назарда тутилган. Ўзбекистон тарихий фанларининг “олтин фонди”ни нашрга тайёрлаш, нодир классик асарлар, шунингдек Г.А. Пугаченкова, Э.В. Ртвеладзе ва бошқа таниқли олимларнинг янги асарларини қайта нашр этиш ишлари давом этмоқда.

III. Маданий меросни сақлаш, ўрганиш ва оммалаштириш бўйича Бутунжаҳон жамияти, “Ўзбеккино” Миллий агентлиги билан ўзбек кинематографиясининг “олтин тўплами”ни асраш бўйича ҳамкорлик ишларини давом эттирмоқда. “Республика кинофонди” давлат унитар корхонаси ва Россия Федерациясининг кинофильмлар давлат фонди билан ҳамкорликда “Тоҳир ва Зухра” (1945, режиссёр Наби Ғаниев), “Маҳаллада дув-дув гап” (1960, режиссёр Шуҳрат Аббосов), “Али Бобо ва 40 қароқчи” (1980, режиссёр Латиф Файзиев), “Ленинградликлар, жигарбандларим менинг..” (1980, режиссёр Дамир Салимов) каби ўнлаб машҳур фильмларни электрон форматга ўтказиб, Ўзбекистонга қайтаришни режалаштирган.

Шунингдек илмий-оммабоп фильмларни сурагга олиш дастури ҳам амалга оширилмоқда.

IV. Дунё музейлари, кутубхоналари ва илмий муассасаларида сақланиб қолган Ўзбекистон моддий маданияти ёдгорликларини ўрганиш ва кейинчалик нашр этиш, илмий тафаккур ривожига жуда катта таъсир кўрсатади. Конгресс иштирокчиларининг таъкидлашларича, давлатимиз раҳбарияти Бутунжаҳон жамияти лойиҳаларини амалга оширишда катта ёрдам кўрсатмоқда. Сўнгги йилларда Ўзбекистоннинг чет элларда жойлашган маданий кадриятлари бўйича илмий-тадқиқот ишларини мувофиқлаштириш маркази ҳамда, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Ислом цивилизацияси маркази ташкил этилди.

Маданият соҳасига оид сиёсатни ҳамда Ўзбекистон маданий меросини сақлаш, ўрганиш ва оммалаштириш бўйича олиб борилаётган ишларни кўллаб-қувватлаш мақсадида, Конгресс иштирокчиларининг Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевга мурожаатномаси қабул қилинди.

V. Конгресс ишида 300 дан ортиқ фан ва маданият муассасалари ходимлари, давлат ва жамоат ташкилотлари, дипломатик корпусларнинг вакиллари, дунёнинг 30 мамлакатидан келган экспертлар (айримлари видеоалоқа орқали) қатнашдилар. Ўзбекистоннинг исломгача даври ва ислом цивилизациясининг кам ўрганилган босқичлари, мамлакат маданий меросини асраб-авайлаш ва Ўзбекистон кинематографияси санъатини ўрганиш бўйича кенг кўламли масалалар кўриб чиқилди. Ўзбекистоннинг маданий меросини ўрганиш, сақлаш ва оммалаштириш бўйича Бутунжаҳон жамияти ишларига жалб қилинган дунёнинг турли мамлакатларидан келган 60 дан ортиқ олимлар табриклар ва илмий маърузалар билан чиқиш қилдилар.

VI. Конгресс иши давомида “Ўзбекистон маданий мероси жаҳон Тўпламларида” номли нодир туркумнинг янги жилддаги китоблари, альбомлари ва хужжатли фильмларининг тақдимоти бўлиб ўтди.

VII. Лойиҳанинг 2019 ва 2020 йиллардаги амалга оширган ишлари бўйича ҳисобот маърузаси тингланди, кейинги ривожланиш стратегияси ҳамда янги ташаббуслари ва Бутунжаҳон жамиятининг тадбир олдидан тайёрлаган, 2020 - 2025 йилларга мўлжалланган Йўл харитаси муҳокама қилинди.

VIII. Натижаларга кўра, Конгресс томонидан, Ўзбекистон маданий меросини сақлаш, ўрганиш ва оммалаштириш бўйича Бутунжаҳон жамияти ва “Ўзбекистон маданий мероси” лойиҳаси Ўзбекистонда маданий ва тарихий мерос объектларини аниқлаш, тизимлаштириш ва уларни уч ёки тўртта тиллардаги китоб-альбом, ёки каталог шаклида нашр этиш, шунингдек изчил равишда Ўзбекистоннинг тарихий ёдгорликлари ва

маданиятининг виртуал образларини яратвчи видео версияларини тайёрлаш орқали, ниҳоятда муҳим тадқиқот ва илмий-маърифий вазифаларни бажариб келаётгани таъкидланди.

Лойиҳа қамровининг кенглиги жиҳатидан ҳам ва олиб борилган тадқиқот ва ташкилий ишлар даражаси жиҳатидан мисли кўрилмаган ва ажойиб бўлиб, дунёда ўхшаши йўқ. Лойиҳа билан ишлаш жараёнида жаҳон фондларида сақланаётган Ўзбекистон халқлари тарихи ва маданияти ёдгорликларининг кенг кўламли маълумотлар базаси шакллантирилди.

Хорижий илмий жамиятлар вакилларининг фикрларига кўра, лойиҳанинг имкониятлари ниҳоятда катта. Бизнинг мураккаб давримизда, бу лойиҳа ватанпарварлик тарбиясига катта ҳисса қўшади, ёшлар учун ўз халқи анъаналари тўғрисидаги билимларнинг кенг уфқларини очиб беради ва шу

билан бирга жаҳон маданиятининг барча соҳаларидаги ўзаро боғлиқлиги ва уларнинг ўзаро таъсирини акс эттириб, маданиятлар аро мулоқотнинг ривожланишига беқиёс ҳисса қўшади.

IX. Конгресс, жамиятдаги ва Лойиҳани бошқаришдаги фаол хизматлари учун Бутунжаҳон Жамияти Бошқаруви Раиси Ф.Ф.Абдухолиқовга миннатдорчилик билдириш ҳақида қарор қабул қилди. Конгресс аъзолари, жамият раҳбари фаолиятининг самарадорлигини, унинг тадбирларни ташкил қилиш, китоблар нашр этиш, янги фильмлар яратиш, кўргазмалар ташкил этиш ва Ўзбекистон маданий меросини оммалаштиришдаги қўшган улкан шахсий ҳиссасини бир овоздан таъкидладилар.

X. Конгресс Бутунжаҳон жамияти илмий раҳбари—академик Э.В.

Ртвеладзенинг илмий кашфиётларининг муҳимлигини таъкидлашди ва Ўзбекистон Республикаси давлат ва жамоат ташкилотларини ушбу маданий мерос ёдгорлигининг йўқ қилинишининг олдини олишга ва уни қайта тиклаш учун барча саъй-ҳаракатларни сафарбар этишга чақирди.

XI. Конгресс Ф.Ф. Абдухолиқовни Бутунжаҳон жамияти бошқарувининг

раислигига ва Э.В Ртвеладзени - Жамиятнинг илмий раҳбарлигига қайта сайлади, Жамият бошқаруви ва Илмий Кенгаши аъзоларини тасдиқлади.

XII. Конгресс қадимги Ўзбекистон заминида яшаб ижод қилган, Шарқ Ренессанси даври таниқли намояндаларининг буюк интеллектуал даражаси жаҳон илм-фани, маданияти ва санъати ривожининг мустаҳкам пойдеворига айланганини таъкидлади. Конгрессда тақдим этилган ўзбек ва чет эл олимларининг маърузалари жаҳон санъати ривожи учун Ўзбекистон санъатининг ўзига хослиги, юксак тарихий ва маданий аҳамиятини яна бир бор намоиш эта олди.

XIII. Шу билан бирга, конгресс иштирокчилари тадқиқотчиларнинг маданий мерос объектларига киришини таъминлаш учун қўшимча шарт-шароитлар яратиш зарурлиги тўғрисидаги илтимосни ҳукуматлар, шунингдек, турли мамлакатларнинг вазирликлари ва маданий муассасалари, шу жумладан Ўзбекистонга етказиш зарур деб ҳисоблайдилар. Музей ашёлари ва рақамли каталоглар тўғрисида тўлиқ маълумотларнинг етишмаслиги, Ўзбекистоннинг маданий меросини янада кенгрок ўрганиш ва оммалаштиришга, шунингдек, турли давлатларнинг маданий, илмий ва таълим муассасалари ўртасидаги халқаро ҳамкорликни йўлга қўйишга тўсқинлик қилмоқда.

XIII. Умуман олганда, IV Конгресснинг илмий концепцияси, Бутунжаҳон Жамиятининг анъанавий равишда олиб бориладиган иши ва замонавий илм-фан учун долзарб саналган фаолиятнинг барча йўналишларини камраб олишни назарда тутди.

Бутунжаҳон Жамияти IV Конгрессинининг ВКА(видео-конференц-алоқа) режимида ўтказилиши археологлар, санъатшунослар, шарқшуносларнинг дийдор кўришиши анъаналарини ўзига хос тарзда давом эттирди ва академик фан муҳитига замонавий шароитларни олиб келди. Ишончимиз комилки, Конгресс Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан илгари сурилган

Учинчи Ренессанс ғоясини ҳам оммалаштиришга хизмат қилади.

XIV. Бутунжаҳон жамияти Бошқаруви Раисининг қисқача ҳисобот маърузасига мувофиқ, Конгресс Бутунжаҳон жамиятининг кейинги вазифаларини қуйидагича белгилаб берди:

- Мутахассислар, нашрлар, илмий-техник янгиликлар, технологиялар, фойдали ҳужжатларнинг халқаро илмий алмашинувига кўмак бериш;
- Музей, архив ва кутубхона фондларини шу жумладан, хусусий коллекцияларни сақлаш ва ҳисобга олиш тизимини такомиллаштиришга кўмаклашиш; автоматлаштирилган илмий маълумотлар аппарати, маълумотлар базалари, каталогларни яратиш; телекоммуникация тармоқлари орқали илмий маълумотнома аппаратларига, маълумотлар базаларига, музей коллекцияларининг каталогларига масофадан уланишни таъминлаш; музей коллекцияларидан илмий, маданий, маърифий, ижодий мақсадларда фойдаланиш;
- Музейлар, архивлар ва кутубхона фондларининг очиқлиги ва оммабоплигини намойиш этиш, босма нашрларда, электрон ва бошқа оммавий ахборот воситаларида кўпайтириш орқали тарғиб қилиш;
- Ташкилотларга ва айрим олимларга ЮНЕСКО мезонларига мувофиқ тадқиқот, маълумот излаш, қайта ишлаш, нашр этиш ва консервация ёки тиклаш ишлари учун халқаро грантларни олишда ёрдам бериш;
- Янги нотижорат маърифий манбаларини яратишга кўмаклашиш (босма нашрларда, интернетда, телевидение ва радиода), шу жумладан ёш авлод ва бошқа манфаатдор жамоатчилик вакиллари учун.
- Нашриёт ва оммавий ахборот воситаларининг фаолиятини йўлга қўйиш.
- Ўзбекистоннинг маданий меросини ўрганиш, сақлаш ва оммалаштиришда давлат ва жамоат ташкилотлари билан ҳамкорликни амалга ошириш;
- Маданий ва тарихий меросни оммавий ахборот воситаларида

оммалаштиришга, шу жумладан, репортажлар, очерклар, информацион дастурлар, интервьюлар тайёрлаш, шунингдек, Ўзбекистон ва бошқа мамлакатларнинг телерадиоканалларида медиа-контентни трансляция қилишга кўмаклашиш ;

- Халқаро маданий мерос ёдгорликларининг ноёб ва кенг кўламли коллекциялари сақланадиган музейларда, илмий ва бошқа марказларда, халқаро тадбирлар(кўргазмалар, тақдимотлар, конференциялар ва маданий форумлар) ўтказиш ва ташкил этишга ёрдам бериш;

XIV. Конгресс Илмий кенгаш ва Жамият Бошқарувига, Жамият аъзоларининг таклифларига мувофиқ Жамият фаолиятининг 2021 йилга мўлжалланган аниқ лойиҳаларини белгилаб беришни топширди.

XV. Конгрессда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевга Мурожаат қабул қилинди.